

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov - vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.- K
pol leta 5.- "
četrt leta 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h

" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja nviščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Po sklepu upravnega odbora Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev v seji dne 4. aprila 1912 se bo vršila letošnja

XXIV. glavna skupščina dne 10. in 11. avgusta v Celju.

Predlogi in predavanja za glavno skupščino, delegacije in sekcije se morajo prijaviti do 1. julija podpisane vodstvu; obenem naj se naznani dotični govornik. Poslane teme razglasimo takoj, ko se nam vpošljejo. Tovariše predsednike »Zavezanih društev« vljudo prosimo, da uvrste v vzpored enega prihodnjih zborovanj volitev delegatov v smislu § 7 lit e) Zavezanih pravil. Delegati naj se prijavijo vsaj do 25. julija t. l. Izvolite delegate, ki se bodo glavne skupščine tudi res udeležili, da bo vsako društvo častno zastopano. Kdor ve že vnaprej, da ne pojde v Celje, naj se ne pusti voliti. Volitev delegatov smatrajmo za važno zadevo v naši organizaciji.

Društvene izkaze dobe tovariši predsedniki kmalo v roke. Izvolite jih izpolniti in prav zanesljivo vrniti do 25. julija, da bo mogel Zavezin tajnik izdelati svoje poročilo.

Tovariše blagajnike Zavezanih društev pa prosimo, da pošljejo blagajniku letni donesek do konca maja t. l.

Po soglasnem sklepu lanske delegacije v Trstu se je določil znesek za upravno leto 1911/1912 od vsakega pravega člana 1 K.

Pozivljamo že sedaj vse napredno učiteljstvo, naj se udeleži letošnje glavne skupščine v najmnogobrojnem številu.

Napredno učiteljstvo, vse na krov! Če je bil ta klic kedaj umesten, je to v se-

danjih časih. Naš stan stoji na robu propada! Skupno povzdignimo glas ter povejmo merodajnim krogom, da tako ne gre naprej, da je sila priklopila do vrhunca. Če ne bo kmalu pomoči, napisali bomo v zgodovinske zapise avstrijskega ljudskega šolstva. Bil je učiteljski stan!

Postaviti se pa hočemo tudi v bran preteči reakciji na ljudskošolskem polju, ki je začela briti od severa z dežel, ki so bile še pred kratkim časom zavetišče napredka in krepkega razvoja ljudskega in meščanskega šolstva.

Zato pohiti vsak zaveden učitelj in učiteljica 10. in 11. avgusta v Celje!

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev“.

Tajnik:
Vilibald Rus.

Predsednik:
L. Jelenc.

Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji.

(Dalje.)

5. Posvetovanje z zastopniki »Zveze nemškega učiteljstva v Avstriji«.

K posvetovanju so dospeli glede skupnega posvetovanja o predstojajočih korakih v parlamentu zastopniki nemške učiteljske zveze za Avstrijo predsednik tov. M. Strebl, tajnik tov. Ant. Freinger, tov. A. Ch. Jessen in tov. J. Hellman. Predsednik tov. M. Strebl se je zahvalil odboru »Slovanske učiteljske zveze«, ki je dala priliko k skupnemu nastopu učiteljstva, kateremu se nemško učiteljstvo rade volje pridružuje. Nato se je vnela debata o naslednjih točkah:

a) Izprememba § 55. državnega šolskega zakona. Po vsestranski debati, ki so se je udeležili vsi navzoči, se je določilo enotno stališče, da se zahteva izprememba § 55 v tem smislu, da se izenačijo učitel-

ske plače s prejemki državnih uradnikov s srednješolskim zrelostnim izpitom, temeljem te izenačbe ima učiteljstvo pravico, da doseže najmanj osmi činovni razred državnega uradništva. Sklene se, da intervenira skupna deputacija slovanske in obeh nemških učiteljskih zvez v tem smislu v vseh parlamentarnih klubih in pri vladi. Sklene se nadalje naprositi člane predsedstva »svobodne zveze« poslancev učiteljev tovariša Konečnyja in Wedro, da prevzameta vodstvo deputacije.

b) Kar se tiče sanacije deželnih financ naj se pri intervencijah zahteva, da se kronovinam nakažejo primerna sredstva, da morejo te ugoditi svojim dolžnostim napram učiteljstvu in šolstvu sploh; v prvi vrsti naj se pa pospeši predlog poslanca Steinwenderja, ki ga je sprožil v pododseku finančnega odseka Tovariš Freinger opozarja, da bi morala v tem vprašanju sodelovati posamezna okrajna učiteljska društva, katerim naj se dostavijo vse potrebne informacije.

c) Službena pragmatika. Tovariš M. Strebl sporoči, da se bavi nemška učiteljska zveza s sestavo in načrtom učiteljske službene pragmatike. Tovariš P. Skalicky izjavi, da je češko učiteljstvo organizirano v osrednji zvezi dežel, organizacij na Češkem, Moravskem, Šlezkem in Dolnje Avstrijskem že izdelala načrt take službene pragmatike, ki je pa ne more izvesti državni zbor, temveč posamezne kronovine. Sklene se, da naj se počaka, da bo izdala nemška učiteljska zveza to pragmatiko, da se potem skupno sestavi enoten načrt na podlagi češkega in nemškega.

A. Brambni zakon. Sestavi naj se peticija na posamezne deželne zbornice, da naj se šteje leto vojaške službe v službeno dobo učiteljstva.

e) Olajšave za učiteljstvo na železnica. Češki člani odbora javljajo, kar so doslej v tej smeri pokrenile češke učitel-

ske organizacije, a kaj naj store tudi druge, posebno nemška. Treba je namreč predložiti spomenico in peticijo poslanski zbornici, posvetovati se s člani železniškega odseka, posebno pododseka, glede tega vprašanja, dalje s člani državnega železniškega sveta, kjer poda poslanec J. G. Maštalka predlog v tem smislu. Češki odborniki so se prepričali, da stoji vprašanje jako ugodno, da je mogoče doseči uspeh. Posrečilo se jim je prepričati člane železniškega odseka, ki se v početku niso strinjali z učiteljskimi zahtevami, da bi bila ugoditev učiteljskim zahtevam splošno koristna za izobrazbo naroda in mladine, torej s splošnih koristi, vsled česar so člani odseka spremenili svoje stališče. Upati je, da se doseže enak uspeh pri vseh članih odseka. Prvi neuspeh ne sme nikogar preplašiti, da bi držal roke križem, kar niso storili češki odborniki, vsled česar so doslegli pri čeških članih odseka to, kar so želeli. Treba pa je tudi pozvati časnikarstvo, da se zavzame za te učiteljske zahteve in razloži javnosti splošne koristi teh olajšav za šolstvo. Sklene se predložiti železniškemu ministrstvu naslednjo spomenico:

Podpisana zveza slovanskega (odnosno nemškega) učiteljstva v Avstriji posvetujoč se v šolskih in učiteljskih vprašanjih obrača se z naslednjo spomenico na visoko c. kr. ministrstvo:

Vedno bolj se uresničuje prepričanje, da je treba za vsa življenska vprašanja kar največje splošne naobrazbe. Visoka železniška uprava zahteva samo to od svojih uslužbencev, za katere zahteva končano izobrazbo v meščanski šoli. Istotako je tudi v vseh drugih panogah javnega življenja, v trgovini, obrti in gospodarstvu. Glavni širitelj te splošne izobrazbe, ki je od nje odvisen napredek v vseh teh panogah, pa je šola, odnosno učiteljstvo. Učiteljstvo se izobrazuje samo vedno

LISTEK.

Izdanja „Hrvatskega pedagoško - književnega zbora“ za godinu 1911.

Književni dar »Hrv. pedagoško-književnega zbora« za godinu 1911. dokazuje, da hrvatska literarna institucija ne nasotji samo o tom, kako bi svojim članovima, koji su od veće česti pučki učitelji, dala takvih djela, koja imadu čisto stručno značenje, već da radi i o tom, kako bi se njihovo mišljenje o svijetu i kulturnom životu izgrađivalo na onakvim literarnim produktima stranih naroda, koji vrše u tome pravcu vrlo znamenitu i odlučnu zadaću.

U »Knjižnici za učitelje« izdao je »Zbor« za god. 1911. dva djela. Jedno su »Filozofijski problemi« od danskoga filozofa Haraldja Höfdinga u prijevodu dra Milana Ševića, a drugo je »Uzgojna ideja u kulturnoj povijesti čovječanstva« od Ljudevita Dvornikovića. Prvo djelo ne

vaja uzeti kao jednostavni prijevod, jer mu je Šević dodao prikaz života i rada Höfdingova, koji zaprema jednu trećinu knjige. U njemu je vrlo informativno prikazan razvitak Höfdingova rada na području filozofije i njegovi pedagoški nazori. Höfding nije doduše napisao nijedno djelo, koje bi se isključivo bavilo pedagogijom, ali je mnoge svoje misli o tom predmetu iznio u svojoj »Psihologiji« i »Etici«, a dr. Šević pribrao je te misli i sveo ih u sustav.

Pedagoške misli danskoga filozofa stroga su konsekvencija njegovih filozofskih nazora, pa se i u njima očeituje jaka težnja za izmirenjem oprečnih kulturnih nastojanja, kao i u njegovim filozofskim radovima. Njegovo shvaćanje uzgojnih nastojanja naginje mišljenju, što ga zastupaju predstavnici socijalnoga uzgajanja, no pored toga u nima je dosta pregnantno istaknuta vrijednost kao i prava individualna.

Četiri glavna filozofijska problema, naime svijesti (psihološki problem), saznanja (logični problem), bistva kosmo-

logijski problem) i procjenjivanja vrijednosti (etičko-religijski problem) obradio je Höfding u tom svome djelu s namjerom, da istakne, u kojim se oni točkama sastaju i da pokaže, kako se sva četiri svode na jedan osnovni problem. Ovo traženje principa, kojemu bi valjalo u životu sve podvrći, bitna je oznaka filozofijskih njegovih nastojanja.

Dok ovo djelo imade općenu vrijednost, naime jednako za učitelje kao i za svakoga inteligentnog čovjeka, drugo je djelo više stručno, jer vam u njemu priznati hrvatski pedagoški pisac Dvorniković prikazuje razvitak čovjekovih nastojanja oko uzgajanja potomstva od prvih početaka ovamo. Ove godine izdao je »Zbor« I. dio toga djela, u kom je iznesena povijest uzgajanja u primitivnih, istočnih i antičkih naroda. Metoda, kojomu Dvorniković prati evoluciju uzgojne ideje od njezinih najprimitivnijih oblika dalje, vrlo je podesna, jer vam prikazuje u kontinuiranoj liniji tečaj njenoga razvitka, pa stoga djelo nije grupa fragmenata, već jedinstvena cjelina.

Djelo će vrlo dobro doći svakomu, tko se interesira za uzgojna pitanja, a naročito će dobro poslužiti učiteljima, koji će u njemu naći u savezu s razvitkom kulturnoga života prikazane vjerno one elemente, iz kojih je sastavljeno današnje shvaćanje uzgojnoga i obrazovnoga rada.

U »Knjižnici za mladež« primili su članovi za god. 1911 zbirku slika iz života pod natpisom »Izpod brda Djeda«. Makar da nije Trstenjak u prvomu redu pripovjedač po svom literarnom radu, to mu je ipak uspjelo, da u ovoj zbirci iznese nekoliko slika iz života, koje će se dojmiti djece, jer su pisane lako, s ljubavlju i s temperamentom. Te slike iz života imadu odgojnu tendenciju, no ona im nije izvana nametnuta, jer je Davorin Trstenjak ocrtao samo takve događaje iz života, u kojima je našao takou tendenciju, koji imadu sami po sebi veliku odgojnu snagu.

Sve te knjige mogu dobiti članovi »Slovenske Šolske Matice uz članarinu od 1 K.

naprej, bodisi na pedagoškem polju, zasebnimi študijami, udeležuje se raznih kurzov, potuje na razstave, obiskuje muzeje, potuje v tuje kraje, da razširi svojo naobrazbo, svoje duševno obzorje in se izpopolnjuje v vseh življenjskih vprašanjih, a vse to svoje delo žrtvuje prospehu šole in širšo izobrazbo mladine. Tako ni presmela trditve, da postane na ta način učiteljstvo najkoristnejši član človeške družbe med raznimi stanoviti.

Visoka železniška uprava je dovolila že nekaterim stanovom (in tudi njih rodbinam) iste olajšave, kakor svojim uslužbencem, ki služijo v veliki večini le njih osebnim potrebam. Učiteljstvo pa, ki dela za splošnost, a je enakopraven činitelj med vsemi drugimi stanoviti, ni žalibog tako gmotno situirano, kakor so oni, ki imajo enako naobrazbo, občuti na sebi težko, da doslej še ne uživa takih olajšav, ki bi jih že po svoji nalogi zaslužilo a to v prvi vrsti v korist šolstva in prospeh človeške družbe.

Visoka železniška uprava na Ogrskem je dovolila z odlokom z dne 23. maja 1910, št. 33.980 učiteljstvu olajšave glede voznine za polovico na vseh državnih in zasebnih progah svojega okrožja.

Pravico do teh znižanih cen imajo na Ogrskem visokošolci, državne in zasebne srednje šole, trgovske šole, višje dekliške šole, meščanske, nadaljevalne in ljudske šole. Te olajšave uživajo samo učitelji za se, a ne njih obitelji.

Legitimacije, opremljene s fotografijami, izdajo vsako leto na zahtevo železniško ravnateljsko koncem decembra, ako pa kdo nastopi svoje mesto v kakem drugem mesecu predloži svojo legitimacijo lahko v tem času, ko nastopi službo.

Učiteljstvo organizirano v Zvezi upa, da železniška uprava ugotovi na način, kakor je na Ogrskem, tudi avstrijskem učiteljstvu glede olajšav in znižanje voznih cen, da si more učiteljstvo s potovanji razširiti svoje duševno obzorje, kar bo le v korist mladini in narodu.

Visoko c. kr. železniško ministrstvo naj blagovoli uvaževati to spomenico in dovoliti učiteljstvu znižanje voznine na polovico.

f) Stalni odbor vseh učiteljskih Zvez. Na predlog tovariša dr. Kanarka se sklene, da naj določijo vse Zveze delegate v stalni odbor vseh avstrijskih učiteljskih zvez, ki naj bi se sestel od časa do časa k posvetovanju o splošnih vprašanjih, ter tudi podvzel potrebne intervencije. Na predlog tovariša Hellmanna se sklene pozvati tudi italijansko učiteljstvo, da imenuje svoje delgate v ta stalni odbor.

g) Stališče glede Steinwenderjevega predloga v koroškem deželnem zboru. Ker se vedno povdarja, da se mora šolstvo svobodno razvijati, čemur pa nasprotuje Steinwenderjev predlog, ker zaustavlja svoboden razvitek, se sprejme soglasno sledeča izjava:

»Učiteljstvo organizirano v Zvezi slovaskega učiteljstva v Avstriji in v Zvezah nemškega meščanskega in ljudskošolskega učiteljstva soglasno izjavlja, da značijo predlogi, ki jih je predložil poslanec doktor Steinwender v koroškem deželnem zboru nevarnost za razvoj ljudskega in meščanskega šolstva, posebno se pa zavračajo z največjo odločnostjo vsi napadi na institucijo meščanske šole. Učiteljstvo si ne želi samo širše učiteljske naobrazbe in v soglasju s tem splošne ljudske izobrazbe, ampak pričakuje tudi, da vse napredne stranke brez razlike narodnosti zavrnejo te predloge nevarne ljudski naobrazbi.

h) Vprašanje o definitivnosti okrajnih šolskih nadzornikov. Tov. St. Nowak razloži kako škodo trpi šolstvo v Galiciji vsled definitivnosti okrajnih šolskih nadzornikov in želi, da se tudi v tem vprašanju zavzame enotno stališče. Tov. P. Skallycky izjavlja, da je on osebno za definitivno nameščenje okrajnih šolskih nadzornikov seveda temeljem gotovih pogojev glede njih kvalifikacije za to službo, kakor se je to že razpravljalo v čeških učiteljskih organizacijah, odločno je pa proti predlogu posl. dr. Rollerja, da bi bili imenovani vsi sedanji okrajni šolski nadzorniki definitivnim. Tov. Freinger poroča, da tudi nemško učiteljstvo ne zavzame v tem vpra-

šanju enotnega stališča, n. pr. nemško učiteljstvo na Češkem je za definitivnost, na Moravskem pa proti. Na predlog tov. Hellmanna se sklene, da se zbere v tem vprašanju ves material, katerega preučijo potem vse učiteljske zveze, da zavzameo končno stališče.

i) Program bodočega odbora delegatov zvez. Na predlog tov. Skalického se sklene, da naj obravna skupni odbor delegatov vseh zvez naslednja vprašanja: 1. hospitacija in koedukacija na meščanskih šolah; 2. usposobljenost absolventov četrtega razreda meščanskih šol. 3. Širša učiteljska izobrazba. 4. Pravica enoletnega prostovoljstva. 5. Nujne potrebe izprememb državnega šolskega zakona. 6. Zakon o šolskem nadzorstvu (številnejše zastopstvo učiteljstva po voljenih delegatih v šolskih uradih, zastopane naj bi bile vse kategorije, učitelji ljudskih in meščanskih šol, kakor tudi učiteljice. 7. Upoklic šolskih zastopnikov za referente v šolskih uradih. 8. Imenovanje šolskih zastopnikov podpredsednikom deželnih šolskih svetov.

j) Veliko demonstrativno zborovanje vsega učiteljstva na Dunaju. Konstatira se, da je v sedanjih razmerah nemogoče zahtevati od učiteljstva vsled skrajno neugodnega materialnega položaja, da se udeleži manifestacijskega shoda na Dunaju, ker tudi ni mogoče preskrbeti povračila za stroške, se za enkrat opusti misel o sklicanju shoda.

Z vsemi temi sklepi sta se izjavila solidarna delegata Zveze nemških meščanskih učiteljev tov. Lorenc Manner in Franc Hickel, ki sta dospela tekom razprav k posvetovanju.

Ad 4. Češko šolstvo na Nižjeavstrijskem. Po odhodu zastopnikov nemških učiteljskih zvez je nadaljeval tov. J. Ludviček svoj obširno in vestno sestavljeni referat o češkem šolstvu na Nižjeavstrijskem, iz katerega povzamemo sledeče: Enotni češki klub je dobil poziv, da naj posveti največjo pozornost češkemu šolstvu na Nižjeavstrijskem, kateremu grozi velika nevarnost vsled vedno se ponavljajočih poskusov uzakonitvi predloga o samonemškem učnem jeziku na Nižjeavstrijskem (Lex Kolisko). Tak zakon nasprotuje členu 19. osnovnih državnih zakonov iz 21. prosinca 1867, a poleg tega tudi § 6 državnega šolskega zakona, po katerem učni jezik določuje deželni šolski svet v sporazumu z onim faktorjem, ki vzdržuje šolstvo. Zato je pa nemogoče prepustiti odločitev glede učnega jezika popolnoma deželnemu zakonodajstvu. Isto tako pa je lex Kolisko v nasprotju s § 72 istega državnega šolskega zakonika, po katerem ne odločuje glede podeljenja pravice javnosti posameznim šolam učni jezik, ampak je samo pogoj, da se uprava in učni načrt zasebne šole v ničemur ne razlikuje z upravo in učnim načrtom javnih šol. Zato pa bi bilo uzakonjenje tega zakona prava in velika krivica, ker v nekaterih okrajih Nižjeavstrijske prebiva samorodno češko prebivalstvo. Občine Poštorna, Char, Nova ves in Lohovec v Mittelsbaškem okraju imajo nad 90 odstotkov češkega prebivalstva. Tem občinam je priznana po razsodbi državnega sodišča z dne 25. aprila 1877, št. 91, in z dne 19. oktobra 1882, št. 209, pravica do javnih čeških šol. V občinah okraja Vitoraskega: Rabšah, Tuča, Nemecki, Trpnouz in Halamky podučuje se še danes v ljudski šoli verouk v češkem jeziku. Kar se tiče Dunaja samega, je državno sodišče z dne 18. oktobra 1904, št. 437 in 438, razsodilo, da Čehi na Dunaju niso narodnostni faktor, ter nimajo torej pravice do javnega šolstva, toda ta razsodba, ki nasprotuje gori citirani glede občin Poštorna in drugih, ker je to razsodbo izzval politički položaj, a dejanski položaj sam ne odgovarja razlogom razsodbe. Samorodnost Čehov oziroma Slovanov na Nižjeavstrijskem, potrjuje še Ptolomej iz leta 140 p. Kr.; dokazujejo nemški zgodovinarji in učenjaki Alfons Huber, Wantscha in profesor Umlauf, Peticija nemško-nacionalne zveze za Nižjeavstrijsko, podana deželnemu zboru leta 1906, obsega zanimive podatke o češkem življu in o napredku istega, ker se v nji dokazuje, da tvorijo v mnogih občinah

Nižje Avstrije Čehi od 29 do 90 odstotkov skupnega prebivalstva. O nemškem značaju Dunaja govore naslednji podatki: 26,8 % vsega obrtništva je iz Češke in Moravske, izmed čevljarjev 39,6 % Čehov, a izmed krojačev 32,6 %. Tiskovine okrajne bolniške blagajne so dvojezične. V peticiji se trdi, da je Dunaj izgubil že davno nemški značaj. Uradno se cenijo število dunajskih Čehov na 102.974, v resnici pa jih je trikrat toliko. Narastek češkega življa v posameznih dunajskih okrajih je sledeči: Neubau 62,5 %, Fünfhausen 69 %, Favoriti 90 %, Landstraße 106 %, Ottakring 110,5 %, Rudolfsheim 177,5 %, Hietzing 222 %, a Simmering 409 %. Ako narasčanje češkega elementa tako napreduje tudi v naprej, bo imel Simmering češko večino v dvajsetih, Rudolfsheim v štiridesetih, Favoriten, Landstraße in Hietzing v petdesetih, Ottakring in Fünfhausen pa v šestdesetih letih. Po uradnih podatkih je bilo med tujimi občinarji najmanj 411.037 prebivalcev iz Češke in Moravske; izmed teh pripada 304.563 tujih občinarjev po poreklu samočeškim občinam, kar pomenja torej skoro 1/4 vsega dunajskega prebivalstva. Od tega časa je temeljem uradnih podatkov naraslo število dunajskega prebivalstva iz 1.497.282 na 1.912.092 prebivalcev, in gotovo ni prevelika napaka, ako vzamemo za narastek češkega elementa število 200.000, torej tvorijo Čehi skoro pol milijona dunajskega prebivalstva. Češka šola družbe Komensky obstoji na Dunaju že 29 let, a nje šolski obisk je tako znaten, da so vsi razredi brez vsake posebne agitacije vedno polni, a vrhu tega mora vodstvo radi pomanjkanja prostora na leto odkloniti skoro redno nad sto otrok. Kako željno zahtevajo češki roditelji vzgojo svojih otrok v rodnem materinskem jeziku, vidi se najlepše v XII. in XX. okraju, kjer se učenci po zaprtju čeških šol počujejo edino le doma, ker se roditelji ne dajo preplašiti z nikakimi sredstvi, da bi pošiljali svoje otroke v nemške šole. A češkega šolskega naraščaja je od leta do leta več. V III. dunajskem okraju živi vsled zaprte češke šole nad 360 šoloobveznih otrok pak v rodbinah. Število čeških šoloobveznih otrok je znašalo l. 1907. 11.168 na dunajskih nemških šolah. Češka dunajska manjšina ima isto pravico javnih čeških šol, kakor jo ima nemška manjšina v Trstu (za 4564 otrok), v Tridentu in Pulju pa za 2049 nemških otrok.

Temeljem proračuna za leto 1912 izda država za germanizacijo v Primorju 712.504 K, na Tirolskem 269.081, v Dalmaciji 418.444, tedaj skupaj 1.628.410 K. Filozof Herder pa pravi: Kdor krade mladini materinsko reč, krade ji razum in življenje. A to se godi na Dunaju. Z ozirom na ta dejstva, pogovori se enotni češki klub, da se zavzame za naslednja načela: 1. onemogočenje zakona Kolisko v kakršnikoli obliki. 2. Ustanovitev zadostnega števila državnih čeških ljudskih in meščanskih šol za češko manjšino v Dolnji Avstriji. 3. Podelitev javnosti obstoječim češkim šolam društva Komensky, katere naj potem prevzame država v svojo upravo. Tov. Ludviček se pooblasti, da sestavi temeljem svojega referata spomenico na enotni češki klub.

Sprejela se je še nadalje naslednja resolucija:

»Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji izraža svoje skrajno začudenje, kako je mogla nova zveza nemškega svobodomiselnega učiteljstva sprejeti na svoji ustanovitveni javni skupščini sledečo resolucijo: Zbrano učiteljstvo izjavlja se za enotno nemško šolstvo v Dolnji Avstriji, in pričakuje od deželnega zbora, da prej ne odneha, dokler ne doseže sankcije zakona Kolisko, po katerem se upelje na vseh šolah Dolnje Avstrije nemški učni jezik.« Ta resolucija nasprotuje temeljnemu pedagoškemu načelom in stavlja svobodomiselnost nemškega učiteljstva v prav čudno luč!

S tem je bilo posvetovanje, ki je trajalo z malimi presledki od 10 dopoldne do 10. zvečer, končano.

Dne 24. aprila pred intervencijo v parlamentu so se sprejele še resolucije za posamezne parlamentarne klube in za

stopnike vlade, ter se določili govorniki deputacij.

Dne 25. aprila je odbor Slovanske učiteljske zveze za Avstrijo, nadaljeval svojo sejo in še končno razpravljalo o naslednjih točkah.

Določitev časa in programa za zborovanje delegatov oziroma skupščine slovanskega učiteljstva. Na predlog tov. Szadóa se je sklenilo, da naj se letos z ozirom na neugoden gmoten položaj učiteljstva, ki mora posvetiti vse moči agitaciji, da se doseže v posameznih deželnih zborih rešitev učiteljskega vprašanja, opusti velika skupščina slovanskega učiteljstva; sklene se pa, da se vrši v Krakovu dne 23. julija zborovanje delegatov z naslednjim vspešnim:

1. Dne 22. julija: Prijateljski sestanek udeležencev. Dne 23. julija. Ob 8. uri seja odbora slovanske učiteljske zveze. Ob enajstih zborovanje delegatov, ki naj prej izvolijo predsedstvo in odbor, a nato obravnavajo sledeča vprašanja: Šolske razmere v Galiciji a) poljske, b) rusinske. Referirajo govorniki, ki jih izvoli dotična organizacija. K temu se doda referat o razmerah ljudskega šolstva v zemljah češke krone, referenta določi osrednji odbor čeških učiteljskih organizacij. Nujna potreba izpremembe državnega ljudskošolskega zakona; referenta določi ista organizacija. Dne 24. julija: izleti. Natančnejši program izvede predsedstvo zveze.

7. Delovni program Zveze in odborov ter delokrog posameznih odbornikov. Prvi del se je obravnaval že tekom prve seja odbora, delokrog odbora in posameznih odbornikov pa izdela temeljem razgovora v delegacijski konferenci novi odbor.

8. Slučajnosti. Na predlog tov. Hajnyja sklene se poslati ravnatelju tovarišu J. Ulehli povodom njegove 60letnice pozdravno pismo.

S tem je bila seja zaključena.

Svoje poročilo, priobčeno v zadnji številki, moramo izpolniti v toliko, da se je zborovanja na Dunaju udeležil tudi tov. Adolf Šustr iz Hrudima, ki je bil v tej misli na Dunaju od 22. do 26. aprila.

Kranjski deželni odbor — dolžnik učiteljstva.

Škandal je to, kar se dogaja dandanes na Kranjskem, da se učiteljstvu ne izplačajo prisluženega denarja, da se izmoghava in izkuša z zavlačevanjem izplačati gmotno oškodovati socialnega trpina — slovenskega učitelja.

Krvavo prislužen denar se izkuša odtegovati učitelju s prepozno izplačilom zaradi malomarnosti-uradov, in po krivdi uradnega šikaniranja se prisiljuje učiteljstvo do tega, da se zadolžuje. Znana nam je politička zloba, ki jo uganjajo v uradih razni ljudje.

Znano je že, da kranjski deželni odbor ni hotel izplačati učiteljstvu nagrad za nadaljevalni pouk in tudi ne raznih drugih nagrad. Zavlačeval je namenoma izplačilo, samo da je učiteljstvo trpelo gmotno škodo. Znana je najnovejša stvar, kako deželni odbor kranjski še do danes ni izplačal petindvajset procentnih doklad učiteljstvu in hoče naravnost izstradati učiteljstvo.

Saj si je pa deželni odbor kranjski tudi z zlobnim namenom pridržal izplačevanje nagrad in drugih stvari, ki jih je prej dolečeval deželni šolski svet, da oškoduje učiteljstvo, kjer le more.

To so dejstva, ki kriče do neba, to je toliko, kakor bi deželni odbor jemal denar iz žepov učiteljstva, zakaj učiteljstvo se mora zaradi malomarnega izplačevanja že prisluženega denarja od strani deželnega odbora zadolževati in mora plačevati visoke obresti, ker mu dežela ne mara plačati tega — kar mu je dolžna.

Tu so uveljavljeni menda tisti nauki Krista, po katerih se ravna pri nas v deželi katoliška vladajoča stranka; tu je tisto krščansko usmiljenje; tu je zapopaden klerikalni princip iz sedem poglavitnih grehov; duševni in telesni ubijalci učiteljstva ste!